

SPORMETRE

The Journal of Physical Education and Sport Sciences
Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi

DOI: 10.33689/spormetre.1390877

Geliş Tarihi (Received): 14.12.2023

Kabul Tarihi (Accepted): 31.05.2024

Online Yayın Tarihi (Published): 30.06.2024

İLK TERCİHE KIRMIZI KART: SPOR BİLİMLERİNİN İKİNCİ ÜNİVERSİTE OLARAK TERCİH BELİRLEYİCİLERİ

Hasan Ceyhun Can^{1*}, Eren Yılmaz¹, Berat Türkmen¹, Seray Şeyma Sadak¹, Şimal Orman¹

¹İstanbul Üniversitesi-Cerrahpaşa, Spor Bilimleri Fakültesi, İSTANBUL

Öz: Bu çalışmanın amacı; örgün bir yükseköğretim kurumunda bir süre eğitim görmüş veya eğitimini tamamlamış bireylerin ikinci kez üniversite eğitimi alma kararı verdiklerinde, neden spor bilimleri fakültesini tercih belirleyicilerinin incelenmesidir. Araştırma kapsamında nitel araştırma yaklaşımlarından olgubilim deseni tercih edilmiştir. Çalışma grubu belirlenirken amaçlı örnekleme yöntemlerinden ölçüt örnekleme yönteminden yararlanılmıştır. Araştırma çalışma grubunu ikinci üniversite eğitimi İstanbul ili içerisinde devlet üniversiteleri bünyesinde Spor Bilimleri Fakültelerinde öğrenim görmekte olan 20 öğrenci oluşturmuştur. Araştırmada veri toplama aracı olarak, araştırmacılar tarafından geliştirilen "kişisel bilgi formu" ve "yarı yapılandırılmış görüşme formu" kullanılmıştır. Araştırmada elde edilen verilerin çözümlenebilmesi adına içerik analizi tercih edilmiştir. Araştırma sonucunda; katılımcıların ilk tercihlerini yaparken çoğunlukla bilinçli olmadıkları, bu süreçte aileleri tarafından tercih yapıldığı; süreç içerisinde yanlış bir tercih yaptıkları inancı, ait hissedememe ve memnuniyetsizlik sonucunda ayrılma yaşadıkları görülmüştür. Katılımcıların spor bilimleri fakültesi tercihlerinde kişisel sebepler ve kariyer hedefleri belirleyici olmuştur. Bu tercihlerini daha istemli bir tercihte buldukları ve doğru bir karar verdikleri yönünde değerlendirmişlerdir.

Anahtar Kelimeler: İkinci üniversite, spor bilimleri, tercih belirleyicileri

RED CARD TO THE FIRST CHOICE: PREFERENCE DETERMINANTS OF SPORTS SCIENCES AS A SECOND UNIVERSITY

Abstract: The aim of this study is to examine the determinants of preference for the faculty of sports sciences when individuals who have been educated or graduated for a while by enrolling in a formal education institution decide to receive university education for the second time. Within the scope of the research, phenomenology design was preferred from qualitative research approaches. While determining the sample group, the criterion sampling method, which is one of the purposeful sampling methods, was used. The research sample consisted of individuals who received their second university education at the Faculty of Sports Sciences (Istanbul University-Cerrahpasa, Marmara University, Sağlık Bilimleri University) within the state universities in the province of Istanbul. In the research, "personal information form" and "semi-structured interview form" developed by the researchers were used as data collection tools. Content analysis was preferred in order to analyze the data obtained in the research. As a result of the research, the participants were mostly not conscious when making their first choices and their families made a choice in this process; It was observed that they experienced separation as a result of believing that they made the wrong choice, not belonging and dissatisfaction. Personal reasons and career goals were determinant in the preferences of the participants for the faculty of sports sciences. They evaluated these choices as making a more voluntary choice and making the right decision.

Key Words: Second university, sports sciences, preference determinants

*Sorumlu Yazar: Hasan Ceyhun CAN, Dr. Öğr. Üyesi, ceyhuncan@iuc.edu.tr

GİRİŞ

İnsanlar, hayatları boyunca birçok karar verme durumunda kalırlar ve bu kararları verirken tercihler yapmaları gerekmektedir. Bu tercihler, eğitim görülecek olan üniversitenin belirlenmesi açısından büyük önem taşımaktadır (Şimşek ve ark., 2019).

Bireyler üniversite tercihi yaparken, kariyer hedefine giden yolda kurumu kendilerini gerçekleştirebilecekleri araçlardan biri olarak görmelidir (Gati ve Asher, 2005). Bu nedenle bireylerin gerçekçi ve doğru seçim yapmaları gereklidir. Çünkü bireylerin kişisel ve mesleki gelişim açısından kendilerini gerçekleştirebilmesi eğitim ile mümkündür. Eğitim hayatının önemli aşamalarından olan üniversite tercihleri, meslek seçiminin en önemli adımlarından olup, bireylerin seçecekleri bölümler mesleklerini doğrudan etkileyebilecek güçtedir. Tercih edilen meslek seçimi ile kariyer inşasının temeli genellikle eğitim programının belirlenme motivasyonu ile ilgilidir (Alansari, 2011; Fischer ve Golenia, 2021; Haase, 2011;).

Meslek, sadece maddi geçim kaynağı elde etme yolunu değil; bireyin hayat biçimini belirleyen hatta bundan da ötesini ifade eden bir kavramdır (Eryetiş, 2016; Yanikkerem ve ark., 2004). Bu anlamda meslek seçimi modern dünyada insanın kendini gerçekleştirmesinin en önemli koşulu ve yolu olan küresel bir değer haline gelme ihtiyacını karşılayabilir (Martynova ve Aktarieva, 2015). Meslek seçim sürecinde bireyler; yeteneklerinin, ilgi alanlarının, duygu ve düşüncelerinin, dışsal faktörlerin, ailevi etmenlerinin mesleğe ve mesleki getirilerine uygun olmasını göz önünde bulundurarak süreci yönetmelidir (Aydemir, 2018; Eccles, 2011). Çünkü bireyin isteyerek ve severek hayat boyu devam ettireceği bir meslek, onun başarısı ve mutluluğunu olumlu yönde etkilemektedir (Yılmaz, 2012). Bu hususta bireylerin istekleri doğrultusunda hissettikleri destek arttıkça mesleki gelişimlerinin de paralel olarak arttığını tespit eden çalışmalar mevcuttur (Hui ve Lent, 2018; Lindstrom ve ark., 2007; Metheny ve McWhirter, 2013; Nota ve ark., 2007).

Tercih sürecinde henüz kendini tam olarak tanımayan, üstünlüklerini, eksikliklerini, fırsatlarını ve seçimlerinin yol açacağı tehlikeleri tespit edemeyen bireyler, toplumsal baskılar sebebiyle kendilerine uygun olmayan bir meslek ve kariyer seçmek zorunda kalabilirler. Bu da bireylerin mutluluk düzeylerini olumsuz etkileyecek ve yaşam memnuniyetlerini azaltacaktır (Dockery, 2003; Koçak ve ark., 2021).

Bireylerin istedikleri mesleğin ne olduğuna karar vermeleri, aksi bir durumda ise alternatif olarak hangi mesleği yapabileceklerini seçmeleri karmaşık bir süreçtir (Lipshits-Braziler ve ark., 2015). Dolayısıyla meslek seçimi ile ilgili karar verme süreci bireyleri psikolojik olarak strese sürükleyebilir ve kaygı uyandırabilir. Çünkü bireyler kendi kişisel ilgileri ile aynı eksende seçimler yapabildiklerinde güdülenebilmektedirler (Santrock, 2018). Bununla birlikte meslek seçiminin yaşam boyu sürebilecek etkisi, ilk verilen kararların doğru olmayabileceği ihtimalini ve üzerine yeniden düşünülmesi gerekliliğini doğurabilir.

Bireyler, üniversite düzeyindeki ilk tercihlerinde hayallerinin peşinden koşmak yerine çevreleri tarafından görece yüksek maddi gelir getireceğini düşündükleri mesleklere yönelmeleri için zorlanabilirler. Bu gibi durumlarda verilen bu kararlar ilk bakışta kariyer fırsatları için nispeten daha avantajlı görülüyor olsa da üniversitede geçirilen eğitim öğretim süreci bireyler için kaynak israfı yaratabilir (Forster ve Bol, 2018; Kurniati ve ark., 2017). Bu sebepten bireylerin; aileleri, öğretmenleri, eğitim sistemi ve toplum dayatmalarından sıyrılarak benliklerini yansıtabilecekleri ve kendilerini gerçekleştirebilecekleri alanlarda ikinci üniversite kapsamında eğitim görmeyi talep etmeleri kuvvetle muhtemeldir (Bora, 2017). Bu kararın arkasında ilk tercihlerinde kendi benliklerine uymayan yanlış bir karar vermiş olma ihtimalleri yer almaktadır (Erdoğan, 2006; Gati, Krausz ve Osipow, 1996).

Ülkemizde örgün lisans programlarına kayıtlı olan öğrenciler arasında önceden bir yükseköğretim kurumundan mezun olmuş öğrencilerin oranı giderek artmaktadır (Malkoç, 2019). Bireylerin ikinci üniversite tercihleri ile ilgili alanyazın incelendiğinde Okul Öncesi Öğretmenliği, Sanat Tarihi, Psikoloji ve Arkeoloji alanlarında çalışmalar yapıldığı görülmektedir (Karademir ve Yılmaz, 2020; Malkoç, 2019). Etki ettiği alanlar göz önünde bulundurulduğunda yelpazesi çok geniş alanlardan birisi olan Spor Bilimleri özelinde konu ile ilgili çalışmalara yerli alanyazında rastlanmamıştır. Spor Bilimlerini tercih eden öğrencilerin spor becerileri, kültürü ve performansını ilgilendiren alanlarda yetkili olarak iş bulma aynı zamanda öğrencilik sürecinde maddi kazanç elde etme imkânlarından söz edilebilir (Bozyiğit ve Gökbaraz, 2020). Bu bağlamda yerli alanyazındaki mevcut boşluk, spor bilimlerini ikinci üniversite olarak tercih belirleyicileri açısından araştırılma noktasında kayda değer sebepler sunmaktadır.

Yüksek öğrenim tercihi alanındaki araştırmaları desteklemenin temel nedenlerinden biri, etkili karar alma kaygısıdır ve bireylerin yeterli bilgi almış bir şekilde seçimler yapabilmelerinin kritik derecede önemli olduğu konusunda genel bir fikir birliği vardır (Briggs ve Wilson, 2007; Hesketh ve Knight, 1999). Buradan hareketle araştırma kapsamında ortaya konulan bulguların tercih sürecindeki öğrencilerin yoluna ışık tutan bir rehber ve yeni araştırmalar için başlangıç noktası olacağı inancı mevcuttur.

Araştırmanın Amacı

Araştırma, ikinci kez üniversite eğitimi almaya karar veren bireylerin Spor Bilimleri Fakültesi tercih belirleyicilerini incelenmeyi amaçlamaktadır. Temel amaç çerçevesinde araştırma kapsamında cevaplanması planlanan araştırma soruları türetilmiştir:

- Katılımcıların ilk tercih süreçlerini etkileyen temel unsurlar ne olabilir?
- Katılımcıların Spor Bilimleri Fakültesi tercih belirleyicileri neler olabilir?

YÖNTEM

Araştırma Deseni

Araştırma kapsamında nitel araştırma yaklaşımlarından olgubilim deseni tercih edilmiştir. Olgubilim, farkında olmamıza rağmen ayrıntılı bir anlayışa sahip olmadığımız olgulara odaklanır (Yıldırım ve Şimşek, 2016). Bununla birlikte deneyimlerimizin anlamı veya doğası hakkında derinlemesine bir anlayışın kazanılmasını sağlar (Patton, 2014). Olgubilim deseninin uygunluğu, katılımcıların ikinci üniversite kapsamında elde ettikleri deneyimler, algılar, yönelimler gibi çeşitli şekillerde mevcut durumları keşfetmede etkili olacağı inancından kaynaklanmaktadır.

Katılımcılar

Araştırma grubu seçilirken amaçlı örnekleme yöntemlerinden ölçüt örnekleme yöntemi tercih edilmiştir. Bu örnekleme yöntemindeki temel anlayış önceden belirlenmiş bir ölçütü karşılayan durumların çalışılmasıdır (Yıldırım ve Şimşek, 2016). Ölçüt örnekleme yönteminin mantığı ve gücü derinlemesine anlama üzerine yaptığı vurgudan gelir ve asıl amaç araştırılan soruları aydınlığa kavuşturacak zengin bilgi içeren durum ve bireylerin seçilmesidir (Patton, 2014). Araştırma sorusuyla ilgili olarak, zengin bilgi içerebileceği düşünülen durumları ortaya çıkarabilmek için katılımcıların belirlenmesinde ölçütler belirlenmiştir. Bu ölçütler; halihazırda İstanbul ili içerisindeki devlet üniversiteleri bünyesinde bulunan Spor Bilimleri Fakültelerinde örgün eğitime devam etmek; kayıtlı aktif öğrenci olmak, spor bilimleri fakültesi öğrenciliği öncesi bir örgün eğitim kurumuna kayıt yaptırıp öğrencilik görevini ifa etmek; araştırmaya

gönüllü olarak katılım sağlamayı kabul etmektedir. Belirlenen ölçütlere uymayan ve de görüşmeleri tamamlanamayan katılımcılar hariç tutulmuştur. Araştırmaya toplamda 20 kişi katılım sağlamıştır.

Tablo 1. Katılımcı Bilgileri

Kod	Katılımcı			İlk Tercih Bölümü	Mezuniyet durumu	AGNO*	Spor Bilimleri Fakültesi	
	Cinsiyeti	Çalışma durumu	Sporcu geçmişi				Öğrenim düzeyi	AGNO
K1	Erkek	Evet	Var	İlk ve Acil Yardım	Mezun	2.80	3.Sınıf	3.10
K2	Erkek	Evet	Var	Sivil Hava Ulaştırma İşletmeciliği	Mezun	2.90	3.Sınıf	3.05
K3	Erkek	Evet	Var	Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi	Terk	-	4.Sınıf	3.92
K4	Erkek	Evet	Var	Ulaştırma ve Lojistik	Mezun	3.07	3.Sınıf	3.54
K5	Kadın	Evet	Var	Sağlık Kurumları İşletmeciliği	Mezun	3.09	3.Sınıf	3.66
K6	Kadın	Evet	Yok	Grafik Tasarım	Mezun	3.48	3.Sınıf	3.62
K7	Erkek	Hayır	Var	Harita ve Kadastro	Mezun	2.85	3.Sınıf	3.46
K8	Erkek	Evet	Yok	Makine Mühendisliği	Terk	-	3.Sınıf	2.80
K9	Erkek	Evet	Var	İnşaat Mühendisliği	Mezun	3.01	3.Sınıf	3.93
K10	Kadın	Hayır	Yok	Kimya Teknolojisi Programı	Mezun	3.00	2.Sınıf	3.45
K11	Kadın	Hayır	Var	Uluslararası İlişkiler	Mezun	2.50	2.Sınıf	2.80
K12	Erkek	Evet	Yok	Fizyoterapi	Mezun	3.80	1.Sınıf	3.67
K13	Erkek	Evet	Yok	Gastronomi ve Mutfak Sanatları	Terk	-	1.Sınıf	2.31
K14	Erkek	Hayır	Var	İnşaat Mühendisliği	Mezun	3.02	4.Sınıf	3.40
K15	Kadın	Evet	Var	Bilgisayar Programcılığı	Mezun	2.74	2.Sınıf	2.48
K16	Erkek	Evet	Var	Elektronik Mühendisliği	Mezun	2.24	3.Sınıf	3.56
K17	Erkek	Hayır	Var	Mekatronik Mühendisliği	Terk	-	3.Sınıf	3.30
K18	Kadın	Hayır	Var	Elektronöfizioloji	Mezun	2.95	2.Sınıf	2.80
K19	Kadın	Hayır	Var	İşletme	Terk	-	3.Sınıf	3.25
K20	Erkek	Hayır	Var	Turizm Otelcilik	Terk	-	1.Sınıf	2.70

* İlk tercihlerini terk edenlerin AGNO bilgilerine yer verilmemiştir.

Veri Toplama Aracı

Veri toplama aracı olarak, araştırmacılar tarafından geliştirilen ‘‘kişisel bilgi formu’’ ve ‘‘yarı yapılandırılmış görüşme formu’’ kullanılmıştır. Yarı yapılandırılmış görüşme formu, önceden belirlenmiş birtakım soruların uygulandığı, uygulama aşamasında yeni soruların da sorulabildiği esnek görüşme yaklaşımlarıdır (Karasar, 2015; Berg & Lune, 2019). Uygulama aşamasında kullanılacak görüşme formu, deneme görüşmesi yapılarak test edilmiştir. Veri toplamaya başlamadan evvel alan uzmanı görüşleri alınarak, gerekli düzeltmeler yapılmıştır. Nihai hali belirlenen form da aşağıda yer alan sorular katılımcılara yöneltilmiştir:

- İlk üniversitedeki bölümünüzü tercih ettiğinizde hangi kriterleri göz önüne aldınız?
- İlk kaydolduğunuz bölümü tercih etmenize neler sebep oldu?
- İlk üniversitenizi yarıda bırakmanıza/tamamlamanıza neler sebep oldu?
- İkinci üniversite okuma kararını alırken nelerden etkilendiniz?
- İkinci üniversite olarak spor bilimlerini seçmenize neler sebep oldu?
- Spor bilimleri fakültesinde tercih ettiğiniz bölümü tercih etme sebepleriniz neler?
- İkinci üniversite bölümünüzde ilk bölümünüze göre yaşadığınız farklılıklar nelerdir?
- İkinci üniversite olarak spor bilimlerini tercih etmeniz kariyer hedefleriniz ile ilişkisi nedir?

Verilerin Toplanması

Bu araştırmanın gerçekleştirilmesi için İstanbul Üniversitesi-Cerrahpaşa, Sosyal ve Beşerî Bilimler Araştırmaları Etik Kurulundan (2022-195 sayılı) etik izin onayı alınmıştır.

Araştırmanın uygulanması aşamasında ikinci defa bir üniversite öğrenimi olarak İstanbul ili içerisindeki devlet üniversiteleri bünyesinde bulunan Spor Bilimleri Fakültelerinde (İstanbul Üniversitesi-Cerrahpaşa, Marmara Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Üniversitesi) eğitim görmekte olan öğrencilere belirlenen ölçütler doğrultusunda ulaşılmıştır. Katılımcılarla yapılan

görüşmeler, önceden belirlenen tarihte görüşmeye uygun bir ortamda en az üç araştırmacının katılımıyla gerçekleşmiştir. Katılımcılar için her görüşmede kâğıt, kalem ve su hazır bulundurulmuştur. Katılımcılar ile yapılan görüşmeler “Bilgilendirilmiş Gönüllü Onam Formu” izni dahilinde kayıt altına alınmıştır. Görüşmeyi yöneten araştırmacıya yardım eden konumda olan diğer araştırmacılar veri çözümlemesine destek vermesi adına notlar tutmuşlardır.

Verilerin Çözümlemesi

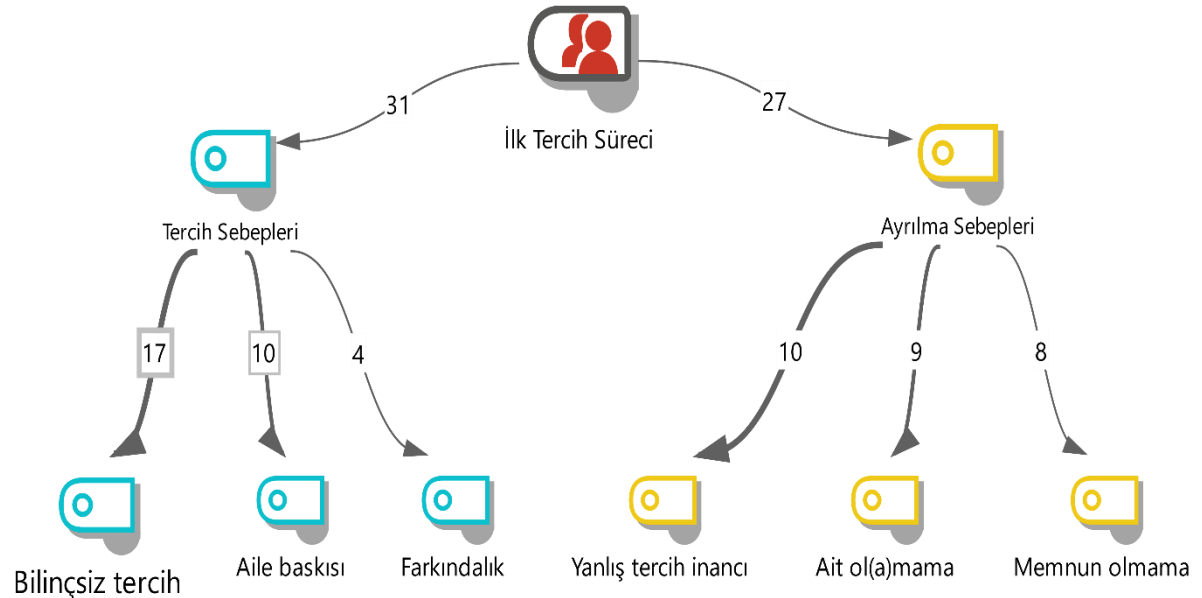
Elde edilen verilerin çözümlemesinde içerik analizi yöntemi tercih edilmiştir. Analiz aşamasında verilerin çözümlenebilmesi adına MAXQDA Analytics Pro 2022 paket programından yararlanılmıştır. Program aracılığıyla araştırmacılar ekip çalışması yapmışlardır. Görüşme ses kayıtlarından elde edilen transkriptler öncelikle baştan sona okunmuştur. Bu aşamada geçici kodlamalar yapılmıştır. Sonrasında yeniden okumalar yapılarak, kodlamalar gerçekleştirilmiştir. Kodlanan veriler ortaya çıkan kavramlara göre mantıklı bir biçimde düzenlenerek, temalar saptanmaya çalışılmıştır (Yıldırım ve Şimşek, 2016; Berg & Lune, 2019). Kodlamalar sonrasında araştırmacılar arasında görüş birliğine varılmıştır. Çözümlenen verilerin sunulması aşamasında doğrudan alıntılara yer verilmiştir. Bu alıntılarda katılımcı kodlarına yer verilmiştir. Katılımcılara ilişkin detaylı bilgiler ekte sunulmuştur.

BULGULAR

Bir örgün eğitim kurumuna kaydolarak mezun olan ya da okuldan ayrılmayı tercih eden bireylerin ikinci bir üniversite olarak Spor Bilimleri Fakültesini tercih etmesine yönelik cevaplar aranmıştır. Araştırma sorularına göre elde edilen bulgular iki ana tema altında toplanmıştır: *İlk tercih süreci* ve *spor bilimleri tercih belirleyicileri*.

Katılımcıların İlk Tercih Süreçlerini Etkileyen Temel Unsurlar Ne Olabilir?

Katılımcıların ilk tercih süreçleri iki temel başlıktan oluşmaktadır. Bunlar *tercih sebepleri* ve *ayrılma sebepleri*dir.

Şekil 1. İlk Tercih Süreci

Katılımcıların ilk tercih süreçlerinde bilinçsiz bir şekilde tercihte buldukları görülmektedir. Tercihinin neden bilinçsiz olduğunu bir katılımcı şu şekilde belirtmektedir:

Birinci tercihim lojistik bölümü tamamıyla benim harp okuluna aldıktan sonra karşıma çıkan ilk bölüm olarak okudum ve şansa rastgele okuduğum bir bölümdü. Yani herhangi bir şekilde bir bilinçle ya da bir istekle bir hedef doğrultusunda okuduğum bir bölüm değildi. Aslında bu genellikle öğrencilerin büyük bir kısmında o yaşlarda bu yaşlar ki 17-18 çok böyle mantıklı seçimler yapılarak bir bölüm tercihi olmuyor...(K4)

Katılımcının ifadesinden öncelikli olarak üniversite eğitimi almaya önem verildiği görülmektedir. Bölüm tercihi üzerinde düşünülmediğinden katılımcı bu durumun rastgele gerçekleştiğine vurgu yapmaktadır. Bir diğer katılımcı ise yönlendirilme eksikliğinden doğan bilinçsiz tercihi şu şekilde ifade etmektedir:

Öncelikle 18 yaşında tercih yaptığım için çevremde beni yönlendirebilecek herhangi bir kişi olmadığı için biraz daha yaklaşık 12-13 yıl önce rehber öğretmenler bu kadar yaygın değildi. İnşaat mühendisliğinin ne olduğunu bilmeden tercih yaptım. (K14)

Bu konu hakkında görüş bildiren diğer katılımcılarda da benzer şekilde eğitim aldıkları bölümlere yönelik bilgi sahibi olmadıkları, yüksek puan elde edenlerin toplum tarafından kabul edilen bölümlerde öğrenci olabilmek adına diğerlerinin ise açıkta kalmamak için tercih yaptıkları görülmüştür. Yeterli bilgi sahibi olunmamasının bu sürecin temelinde yatan bir sorun olduğunu ve üzerinde yaratılan baskıdan ötürü istediği tercihi yapamamış bir katılımcı şu sözleri aktarmaktadır:

Fen lisesi okuduğum için ve genelde fen lisesi öğrencilerinden tıp dış hekimliği gibi bölümler mimarlık bu tarz bölümler beklendiği için her yerde hedefler konuşulanlar bunlar olduğu için başka hayaller kurmaya fırsatı da olmuyor insanın. Belki dile getirsem dalga geçilecek bir konu haline bile gelebilirdi...(K8)

Katılımcıların tercih sürecinde yeterli bilgi sahibi olmaması yapılan tercihlerin aileleri tarafından şekillendirilmesinin önünü açmaktadır. Ailenin etkisini, sürecin kontrolünün onlar tarafından sağlandığını K10'nun şu sözlerinde görmek mümkün: "Annemin isteği üzerine okuduğum bir bölümdü...Tercih döneminde benim çok etkim olmadı". Hatta yeniden üniversiteye hazırlanmak istediğini ancak isteğini gerçekleştiremediğini K2 "...aile baskısı yüzünden mezuna bırakamadım" sözleriyle vurgulamaktadır. Diğer katılımcıların ifadelerinde de ailelerinin tercih sürecinde olan doğrudan etkilerini görmek mümkündür. Bir katılımcı tercih sürecinde doğrudan spor bilimleri fakültesini tercih etmek istediğini ancak ailesi tarafından yönlendirilmesini şu şekilde ifade etmektedir:

İlkinde biraz daha ailemin isteği doğrultusunda o bölümü seçtim. İlk üniversitemde. Uluslararası ilişkiler okumamı istiyorlardı. Ben yine spor bilimleri istiyordum. Sonra önce onların istediğini okudum. Daha sonra hoşuma gitmedi, beğenmedim. (K11)

Katılımcının elde etmiş olduğu yüksek puanın, tercih aşamasında aslında istemiş olduğu bir bölüm seçmemesine yol açmıştır. Bu durumun ise yanlış bir tercih olduğunu süreç içerisinde fark ederek hatasından dönmeye çalıştığını ifade etmiştir. Dolayısıyla bu süreç ilk tercihlerinden ayrılmalarının önünü açmıştır. Katılımcıların ayrılma sebeplerine bakıldığında; yanlış tercih inancı, ait ol(a)mama ve memnun olmama durumları görülmektedir. Tercih belirleyicilerinin yoğunlukla bireylerin kendileri dışındaki etmenlerle şekillenmiş olması, süreç içerisinde yanlış bir tercih yaptıklarını fark etmelerine yol açmış olabilir.

Malum bizim ülkemizde şöyle bir algı var...yüksek bir puanınız varsa işte o bölüm ve puana karşılık gelen en yüksek bölüm hangisiyse orayı tercih etmelisiniz. Ben de o zaman içerisinde böyle hatalar, böyle tercihler yapmışım ama aslında hep içimde olan şey beden eğitimi ve sporla ilgili bir şey okumaktı. Bu hatayı uzun süre meslekte kaldıktan sonra telafi etmeye karar verdim. Bu yüzden de tekrardan okumaya karar verdim. (K4)

İlk tercihlerinde öğrencilik yaptıkları süreçte, katılımcılar sorun yaşadıklarını belirtmektedir. Ait ol(a)mama durumuna paralel olarak katılımcıların bölümlerinde memnun olmadıkları ifadelerine yansımıştır:

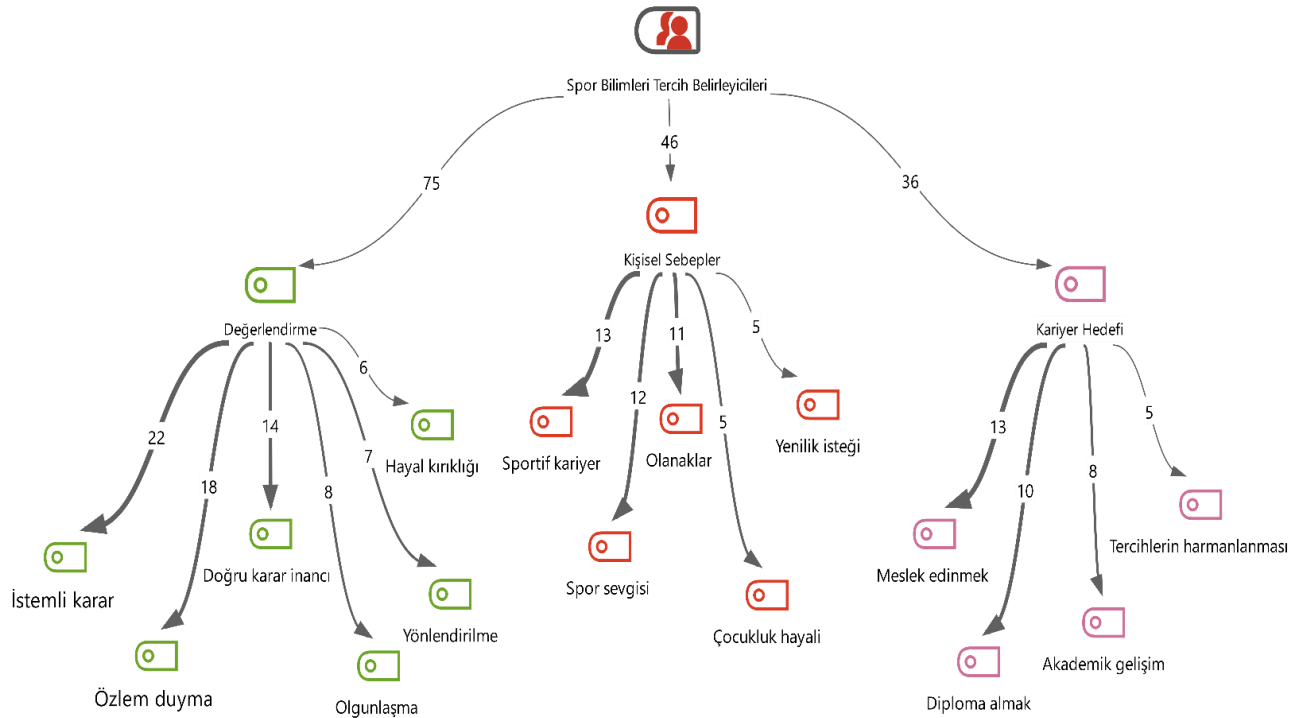
Birinci sınıfa geldiğimde dersler hep ingilizceydi hiç adapte olamadım. Hem derslere adapte olamadım hem doğru düzgün arkadaşım yoktu, çok uzaktı bana evime 2.5 saattti. Hepsi birleşince bırakmak zorunda kaldım. Bir de özeldi %75 bursluydum. O da artık bir yerde zorlayacaktı maddi durumlardan, o yüzden bırakma zorunda kaldım. (K3)

Tercih ettikleri bölümden memnun olmayan ve kendilerini ait hissedemeyen katılımcıların akıllarında yer edinen spor bilimleri öğrencisi olması arzusu dikkat çekmektedir. Aşağıda yer alan ifadeler, ikinci bir tercih yaparak neden spor bilimlerini tercih ettiklerinin bir göstergesi olabilir:

Sürekli sporun içinde olduğum için diğer üniversiteme çok uygun olmadığını anladım. O yüzden tekrar burayı tercih ettim. Daha sonra pişman olmamak için. (K5)

Katılımcıların Spor Bilimleri Fakültesi Tercih Belirleyicileri Neler Olabilir?

Spor Bilimleri Fakültesi tercihi kişisel sebepler, kariyer hedefi ve değerlendirme olarak 3 başlık altında toplanmaktadır.

Şekil 2. Spor Bilimleri Tercih Belirleyicileri

Spor bilimleri fakültesi bünyesinde öğrenci olmak için kişisel tercih belirleyicilerine bakıldığında sportif kariyer, spor sevgisi ve olanaklar sıklıkla ifade edilmiştir. Katılımcıların ilk tercihlerinin sürecinde de devam etmekte olan sportif kariyerleri ikinci bir tercih yaptıklarında spor bilimlerini seçmelerinde belirleyici olmuştur. Bu konuda görüş belirten K16: ‘‘...Spor da hayatımın yemek içmek gibi bir parçası olduğu için çalışmak istediğim iş alanını da spora taşımak istedim...’’ sözleriyle neden spor bilimlerini tercih ettiğini ifade etmektedir. Sportif kariyerin Spor Bilimlerine girişte olan etkisini avantaja çevirmek istediğini K18 şu sözlerle dile getirmektedir: ‘‘...öz geçmişten başarı puanı elde ediyorum ve bu okula rahat giriş yapabiliyordum’’. Benzer şekilde K15 ‘‘...milli sporculuğumdan da yararlandığım için bir zorluk olmadı’’ ifadeleriyle sportif kariyerin kendisine sağladığı avantajın tercihini nasıl etkilediğini belirtmiştir.

Tercih belirleyicilerinden spor sevgisi ise doğrudan tercihlerinde bir avantaj yaratmamasına rağmen katılımcıların kendi yaşamlarını şekillendirmek adına bir belirleyici olmuştur:

Spor bilimleri hayatımda sporun hep olmasını ve fazlasından rahatsız olmayacağımı fark ettim. Hani bazıları için bu tamam sporunu yap o senin diğer aktiviteler olsun gibi olabilir veya hobiler olarak kalsın gibi olabilir. Ama ben spordan daha fazlasını istediğimi fark ettim rahatsız olmayacağımı fark ettim. Bu yüzden sporu hayatımın merkezine almak istedim. (K8)

Spor sevgisiyle birlikte tercihi belirleyen kişisel sebeplerden bir tanesi çocukluk hayali olmuştur. Sevginin ötesinde bu durum katılımcıların hedeflerine ulaşmak adına doğru zamanı bekledikleri ancak her zaman akıllarında gerçekleştirme isteği olduğunu vurgulamaktadır. K10, ‘‘Beden Eğitimi Öğretmeni olmayı çocukluğumdan beri çok istedim. Bu yüzden de yani yaşım 30’da olsaydı bu bölümü tekrar tercih edip tekrar okurdum’’ görüşüyle hayaline ulaşma isteğini özetlemektedir.

Spor bilimleri fakültesinde öğrenci olmanın sağlayacağı olanaklar, tercih aşamasındaki öne çıkan belirleyicilerden bir diğeridir. Bir katılımcının konu hakkındaki detaylı düşünceleri şu şekildedir:

Okurken ki diğer motivasyonum şuydu şimdi belirli alanlarda eğitim almak istediğin zaman örnek veriyorum işte bir kayak eğitimi almak istediğin zaman bunun için özel birtakım hocalar tutmanız ve bunun için ciddi bütçe ayırıp ekipman almanız gerekiyor ya da işte yüzme tenis bu gibi alanlarda bir spor branşına yönelik bu Alanı öğrenmek istediğinizde üstüne gitmek istediğinizde ciddi paralar harcamanız gerekiyor. Ancak spor bilimleri öğrencisiyseniz derslerin içerisinde bunlar var olduğu için doğrudan bu eğitimleri ücretsiz ve en etkili ve en verimli şekilde ulaşma hakkına sahip oluyorsunuz. (K4)

Doğrudan öğrencilere sağlanan imkanların yanında dolaylı yoldan katılımcıların yararına durumlarda mevcuttur. Örneğin asker olmak isteyen bir katılımcı hedeflerine ulaşmak adına tercihini spor bilimlerinden yana yaptığını belirtmektedir:

Benim hedefim asker olmaktı. Askeri mülakatlarda hep mülakata geçen kişiler BESYO (Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu) mezunlarıydı...hedefime giden yolda doğru yol olduğumu düşündüm. (K6)

Spor bilimlerini tercih etmenin kariyer beklentileriyle olan ilişkisine vurgu yapılmıştır. Katılımcıların kariyer hedeflerinin başında meslek edinmek gelmektedir: ‘‘Öğretmen olmayı çok istiyorum. Herhangi bir şekilde antrenörlük falan düşünmüyorum...’’ (K10); ‘‘İyi bir

beden eğitimi öğretmeni olmak güzel geliyor kulağa...’’ (K8) ifadeleri kullanılmıştır. Birkaç katılımcı öğretmenlik dışında antrenörlük gibi alanlarda meslek edinmeyi amaçladığını vurgulamıştır. Katılımcıların görüşleri ışığında spor bilimleri fakültesinin tercihinin meslek edinme belirleyicisinin öğretmenlikle eş tutulduğu görülmektedir. Diğer taraftan katılımcıların kariyerlerinde diploma sahibi olma isteğinin de belirleyici olduğu görülmektedir:

...ikinci bir üniversite okuma fikri. İkinci üniversiteden ziyade aslında doğrudan beden eğitimi öğretmenliği bölümünü okuma fikri kafamda vardı. Bu yüzden de bu bölümü tercih ettim. (K4)

Spor alanında baya çalışmışım ve kariyerimi tamamen spora yönlendirmek istemişim. Halk arasında bir alaylı eğitimi tabiri vardır ya ben oradaki alaylı kişiydim ama spor sektöründe belli bir süre çalıştıktan sonra alaylı olarak belli bir noktaya kadar kendimi tatmin edebiliyordum. Daha sonrasında resmi olarak formal eğitim almak istedim. (K14)

Yukarıdaki ifadelerde görüleceği üzere katılımcıların spor bilimlerini diploma için tercih etmelerindeki temel maksat ya bir ikinci üniversite eğitimi olarak diploma sayısını artırmak ya da ihtiyaç duyulan alanlarda kullanmak üzere diploma elde etmektir. Meslek edinmek ve diploma sahibi olmak dışında akademik gelişimlerini bu alanda gerçekleştirmek isteyen katılımcılar da vardır:

Liseye başladığım dönemden beri kafamın bir köşesinde hep vardı yani üniversite yani futbolla ilgili sporla ilgili bu işin detaylarını arka plan işlerini daha yönetsel işleri hepsini detaylı şekilde öğrenmek iyi bir yerde iyi bir eğitim almak her zaman kafamdaydı. (K12)

Başka bir katılımcı ise ilk tercihinde ve spor bilimlerinde elde ettiği kazanımları harmanlayarak kullanmak istediğinden bahsetmektedir:

Spor bilimlerinde de elektronik mühendisliği ile birleştirebileceğim bir alan mevcut. Marmara'nın da bu alanda çalışmaları olduğu için bu şekilde bir tercih yaptım. (K16)

Katılımcılar spor bilimleri fakültesi tercihleri değerlendirirken istemli karar alma konusunda yoğunluklu görüş belirtmişlerdir. Katılımcıların ilk tercihlerinden spor bilimlerini tercih edene kadar olan süreçte fikirlerinin değiştiği görülmektedir. K3 süreçle ilgili şunları söylemiştir: ‘ ‘O zamanlar çok zor dönemlerdi ama şu an iyi ki bırakmışım iyi ki buradayım diyorum.’ ’ Katılımcıların ilk tercihlerini yapmadan doğrudan spor bilimlerinde öğrenci olarak başlama isteği de göze çarpmıştır. K8 bu konuda ‘ ‘...ilk tercihim hiçbir şeyi umursamadan spor bilimleri fakültesi yapardım.’ ’ diyerek birçok katılımcının hem fikir olduğu ilk tercihlerinin zaman kaybı olduğu vurgusunu yapmaktadır. K20 ise kişisel deneyimini şu ifadelerle aktarmıştır: ‘ ‘...Birinci Tercihimi yapmazdım şu anki tercihim yapardım. Dolayısıyla da nereden baksanız üç sene dört sene zaman kaybetmezdim.’ ’

Katılımcılar özellikle ilk tercihleriyle karşılaştırarak doğru bir karar verdiklerine inandıklarını aktarmışlardır. K18 şu sözlerle iki tercihi arasındaki kıyaslamayı belirtmektedir: ‘ ‘...İlk üniversitemi kazandığımda bu kadar sevinmemiştim’ ’. Spor bilimleri fakültesi tercihlerini değerlendiren katılımcıların iki tercih arasında daha olgunlaşmış olarak kendilerini addettikleri görülmektedir. Örneğin K3, ‘ ‘...şu anki bölüme çok daha akli başında ne yapacağımı bilerek girdim.’ ’ sözleriyle süreç içerisindeki karar alma değişiminin altını çizmektedir. Bir başka katılımcı konu hakkındaki sürecin büyümeyle ilgili olan vurgusunu yapmaktadır:

2016'da liseden hemen çıkışta hangi bölüm gelirse gelsin gideceğim mantığıyla bakarken şu an 22-23 yaşlarımda Beden Eğitimi Öğretmenliği bölümünü daha akıllıca karar vererek kendi isteklerimin doğrultusunda seçerek ve ona yöneldim. Yani ona yönelmiş şekilde seçtiğim için tabii ki de zekâ olarak da mantık olarak da çok çok fark var diyebilirim. (K10)

Spor bilimleri tercihi katılımcılar üzerinde hayal kırıklığına da sebebiyet vermiştir. Bu durum sıklıkla beklentilerin karşılanmaması özelinde gerçekleşmiştir. Katılımcıların kişisel deneyimleri ile ilgili örnek ifadeler şu şekildedir:

Beklentilerimi bu şekilde karşılayamadı okul çünkü bilimsel olarak çok bir şey yok. Sportif olarak da şöyle bazı sporları yapamayacağımı düşünüyordum ama bu konuda hocalar genel olarak zorlayıcı bir şey istemiyor. Onları da rahat bir şekilde geçebiliyorum. Hocalarla alakalı işte dediğim gibi bazı eksiklikler olduğunu düşünüyorum. Okulun fiziksel durumu ile alakalı çok fazla eksik var. Özellikle bir sistemsel eksiklik olduğunu düşünüyorum. (K9)

Hem tesisler ya da tesislerin kullanımı hakkında çeşitli zorluklar yaşayabiliyoruz hocaların tutumu çok farklı. Öğrencilere gerçekten kötü davranıyorlar. Not ile tehdit ediyorlar ya da dersiniz sizin de başınıza gelmiştir. Futbol dersiniz var. Çarşamba günü üçte sadece o dersiniz var gidiyorsunuz saat dört oluyor. Hoca diyor ki bugün işim çıktı, gelemiyorum. Yani çok büyük bir düzensizlik var ve kimse hocanın umurunda değil. (K14)

Bazı katılımcıların kişisel olarak sorunlar aktarması yanında kendi yaptıkları seçim hatalarından ötürü yaşadıkları hayal kırıklıklarından da bahsedilmektedir. Bunlardan bir tanesi olarak yanlış bölüm tercihi gelir:

Spor Fakültesine girdikten sonra belki de öğretmenlik benim için çok uygun değildi onu fark etmiş oldum. Çünkü çok fazla pedagojik ders vardı ama benim odaklanmak istediğim şey dışarıda eğitim vermektense farklı sporları deneyimlemek, onları nasıl daha iyi hale getirebilmek, performans arttırabilmek ya da spora yeni teknolojileri katabilmek noktasında beklentilerim oldu. O yüzden öğretmenlik yerine spor yöneticiliği belki benim için daha iyi bir bölüm olabilirdi diye düşünüyorum... (K14)

İki tercih arasında katılımcı demeçleri karşılaştırıldığında bilinçsiz bir tercihle yerleştiğini belirten K14 benzer şekilde aynı hatayı yeniden yaptığını ifade etmektedir. Bu durumda yönlendirilmenin ne kadar önemli olduğu hususuyla karşılaşılmaktadır. Durumun önemini bir katılımcı şu şekilde ifade etmektedir:

Ülkenin belli başlı kesimden işte belli başlı laflar var. ...Bence bu önyargıları bir kenara bırakmak lazım. Bazı şeyleri gerçekten iyi araştırmak iyi herkese olabildiğince bu deneyimi yaşamış insanlardan akıl almak lazım... (K12)

Katılımcılar spor bilimleri fakültesi tercihini değerlendirdiklerinde bir önceki tercihleriyle sıklıkla karşılaştırma yaparak özlem duydukları olanakları dile getirmişlerdir. Bir katılımcı durumu şu şekilde ifade etmektedir:

Arkadaş ortamım çok güzeldi, okulum çok güzeldi yurtdışına gidip gelebiliyorduk. Birçok imkânımız vardı burada bu imkanlar biraz daha kısıtlı orayı o anlamda çok seviyordum. Bir de Beşiktaş'ta okuyordum o yüzden çok fazla sosyal aktivite yapabiliyorduk. Bir yerlere rahatlıkla gidebiliyorduk. (K5)

Başka bir katılımcı tercihiinde yaşadığı sistemsizlik sorununa dem vurarak, ilk tercihi olan mühendislik fakültesinde alışmış olduğu sistemli çalışmaya özlem duyduğunu ifade etmektedir:

Mühendislikte büyük bir sistem var. Orada hocalar ne yapacağımızı, hangi dersi 1. sınıftan itibaren hangi dersleri almanız gerektiğini, çap yapmanız gerektiğinden ne yapacağımıza kadar her şey belli. Sizi belli bir düzene sokuyorlar. Araştırma yapmak istiyorsanız nasıl araştırma yapacağımızı ya da yapmak istemiyorsanız nasıl yapacağınıza kadar her şey belli. Ama burada öyle bir şey göremiyorum... (K9)

TARTIŞMA

Araştırma, ikinci kez üniversite eğitimi almaya karar veren bireylerin spor bilimleri fakültesi tercih belirleyicilerini incelenmeyi amaçlamaktadır. Bu amaçla elde edilen verilere göre katılımcıların ilk tercihlerini bilinçsiz bir şekilde yaptıkları görülmektedir. Bu eylemin arkasında yatan sebeplere bakıldığında çoğunlukla; elde edilen puanlara göre sıralaması yüksek bölümlerin tercihi veya herhangi bir bölüme yerleşme talebi yatmaktadır. Öğrencilerin herhangi bir üniversiteyi, fakülteyi veya bölümü tercih etmesini etkileyen birçok faktör bulunmaktadır. Sosyo-ekonomik durum, ebeveynlerinin öğrenim durumu, ebeveyn mesleği, eğitim gördüğü bölge ve il, tercih edilen mesleğin geleceğe dönük görünümü gibi faktörler tercihler konusunda önemli oranda etkili olmaktadır (Erol ve ark., 2012). Bir çalışma bulgusunda, öğrencilerin bölüm tercihlerinin arkasında yatan temel sebebin aldıkları puan olduğu görülmüştür (Owen ve ark., 2012). Önemli sayıda öğretmen adayının istedikleri bölümlere puanlarının yetmemesi sebebiyle öğretmenlik programlarına kayıt yaptırdıkları ancak öğretmenlik mesleğini öncelikli kariyer tercihi olarak görmediklerinden motivasyonlarının düşük olduğu saptanmıştır (Aksu ve ark., 2010). Bu durum araştırma bulgusunu destekler niteliktedir.

Katılımcıların tercih süreçlerinde bireysel karar alamadıkları daha çok ailelerinin yönlendirmesiyle tercih yaptıkları görülmüştür. Ailenin ve bağlantılı olarak çevrenin etkisi ile bilinçsizce yapılan tercihlere yerleşen katılımcılar, öğrencilik süreçlerinde yanlış bir tercih yaptıklarını fark etmişlerdir. Öğrencilerin tercih sebeplerinin araştırıldığı bir çalışmada ailelerinin istediği ve yüksek gelir getiren mesleklere yönlendirme yapıldığı dolayısıyla kendi isteklerini yansıtmayan tercihler yaptıkları tespit edilmiştir (Sarıkaya ve Khorshid, 2009). Ailenin, bireylerin üniversite tercihlerine olan etki oranı farklı çalışmalarda göreceli olarak değişiklik gösterse de yadsınamaz bir etkiye sahip olduğu aşıkardır (Akar, 2012; Erdem ve Kayran, 2013; Spittle ve ark., 2009).

Katılımcıların ayrıca ilk tercihlerinde memnuniyetsizlik ve ait olma ile ilgili sorunlar yaşadıkları görülmüştür. Bir eğitim programının seçimine yönelik motivasyon aynı zamanda daha sonraki kariyer için de geçerlidir (Fischer ve Golenia, 2021). Bir çalışma bulgusuna göre öğrencilerin ilgi duymadıkları bir alanda eğitimlerini sürdürmeleri, yaşam amaçlarını ve üniversiteden aldıkları doyumunu olumsuz yönde etkilemektedir. Okuduğu bölüme açıkta kalmamak için girdiğini düşünen öğrencilerin yaşam doyumunu, eğitim doyumunu ve öğretim üyeleriyle ilişkilerinden hoşnutluklarının, o bölümü özellikle istedikleri için okuduğunu düşünen öğrencilere göre daha düşük; umutsuzluk ve depresyon düzeylerinin ise daha yüksek olduğu ifade edilmektedir (Gündoğar ve ark. 2007). Bu etkenlerin dışında bireylerin üniversite eğitimleri sürecinde bir branş adı altında uzmanlaşacak bilgi yığınlarına çok fazla zaman

harcamaları da memnuniyetsizlik yaratabilir (Hewitt, 2018). İlk üniversite tercihlerinde yeterli ve doğru yönlendirme yapılmayan öğrencilerin okudukları bölümden memnun olmadıkları dolayısıyla ikinci bir bölüm okumak istedikleri sonucuna ulaşılabilir (Malkoç, 2019). Yaşanılan memnuniyetsizlik temelinde yanlış bir tercih yapmış olma inancı yattığı bunda bireylerin ait olma durumunu olumsuz etkilediği düşünülebilir.

Spor bilimleri fakültesini tercih ederken sportif kariyer, spor sevgisi ve fakültenin sunduğu olanaklar katılımcıların kişisel tercih sebepleri olarak öne çıkmaktadır. Öğrencilerin okudukları bölümü seçme sebepleri olarak bölüme duyulan ilgi, bölümlerinin kişilik özelliklerine uygunluğu ve iş bulma olanağının yüksekliği tercih belirleyicisi olarak gösterilmektedir (Ok ve Önkol, 2007; Owen ve ark., 2012). Spor Bilimleri Fakültesi tercih etme nedenlerini inceleyen Hutchinson (1993) ve Yavuz Söyler (2022) aralarında yıl farkı olmasına rağmen benzer sonuçlara ulaşmışlardır: Öğrencilerin genelinin özellikle kamuda bir meslek sahibi olmak, üniversiteli olmanın avantajını yaşamak, aktif olarak spor yapmak ve sporculuğunu devam ettirmek. Munisamy, Mohd Jaafar ve Nagaraj (2014) yapmış oldukları çalışmada üniversite öğrencilerinin tercih süreçlerini incelemiş olup eğitim kalitesi ve arkadaş çevresi gibi faktörlerin yanı sıra mezuniyet sonrası sunulan iş imkânı da öğrencilerin tercihlerini etkilediği sonucuna varmışlardır. Bir diğer çalışmada; kendine güvenmek ve başkalarına yardım etmek, spor ve fiziksel aktiviteye dahil olmak, beden eğitimi öğretmenini rol model almak gibi nedenler sıralanmıştır (Spittle et al., 2009). Buna bağlı olarak aktif sporcu veya sporculuk geçmişine sahip bireylerin bölüm seçerken kendi alanları olan spor bilimleri fakültesini seçmeleri konfor alanlarında hissettikleri, sevdikleri ve ilgili oldukları alanda meslek sahibi olmak düşüncesiyle tercih yaptıkları düşünülebilir (Bräutigam, 2003; Reinartz ve Schierz, 2007).

Katılımcıların meslek edinmek, ikinci bir üniversite okuyarak bir diploma sahibi olmak ayrıca önceki tercihlerinden elde ettikleri kazanımlarla yeni diploma programı kazanımlarını harmanlayarak kullanmak istemeleri kariyer hedefleri özelinde tercih belirleyicilerindedir. Yaşam boyu eğitimin bir şekli olarak karşımıza çıkan ikinci üniversite (Can, 2019) tercih belirleyicisi olarak kariyer gelişimi ve ilgi duyulan bir alanda diploma sahibi olmak öne çıkan sebepler olarak görülse de bu tercihlerin arkasında birden fazla ihtiyaç yattığı düşünülmektedir. Bireylerin tercihlerinin meslek sahibi olma, diploma edinme ve öğrencilik hizmetlerinden faydalanabilme çabası tarafından da şekillendiği bilinmektedir (Kuensting ve Lipowsky, 2011; Yavuz Söyler, 2022;).

Genel anlamda tercihlerin; meslek seçimi, toplumsal statü kaygısı, çocukluk hayallerinin yerini dolduramama, yeni bilgi arayışındaki merak ve sosyo-ekonomik durumlardan kaynaklandığı öngörülmektedir (Deniz, 2001; Kılınç ve ark., 2020). Bu görüşlere karşın üniversite tercih dönemindeki öğrencilerin yapmış oldukları üniversite ve bölüm tercihleri incelenmiş olup incelenen çalışmalar neticesinde öğrencilerin tercihlerinde sosyal statünün değersiz olduğu vurgulanmaktadır (Donnelly ve Evans, 2016). Bu bilgiler araştırma bulgusu olan meslek edinme ve diploma sahibi olma isteğini açıklar niteliktedir. Diğer taraftan spor bilimleri alanında bireylerin eğitim aldıkları süreçte maddi kazanç elde edebildikleri düşünüldüğünde (Bozyiğit ve Gökbaraz, 2020), başka bir branşta kazanım elde etmenin avantajını erkenden kullanma isteğinin tercih sürecinin kariyer hedefleri açısından bir diğer belirleyicisi olduğu düşünülebilir.

Tercihlerinin değerlendirmesini yapan katılımcılar, spor bilimleri seçiminde istemli olarak karar alabildikleri, iki tercih arasındaki süreçte olgunlaştıkları ve aldıkları kararın doğru olduğuna yönelik inanca sahip oldukları belirtmektedir. Üniversite tercih sürecindeki öğrencilerle bir başka çalışmada ise üniversitenin sunmuş olduğu imkân ve olanaklar

öğrencilerin yapmış oldukları tercihin kendileri için doğru olduğu kanısına varmasına ve dolaylı olarak da sosyoekonomik durumlarına etki ettiği gözlemlenmiştir (Menon ve ark., 2007). Ulusal ve uluslararası alanda eğitim öğretim hayatlarını sürdüren üniversite öğrencilerinin yapmış oldukları üniversite tercih belirleyicileri incelenmiş olup öğrencilerin en önem verdiği faktörlerden biri olarak da mezuniyet sonrası iş imkanının yüksek olması olduğu tespit edilmiştir (Le ve ark., 2020). Bireyler, çevresel etmenlerden sıyrılarak çocukluk hayali olarak ifade ettikleri alanlarda ikinci kez üniversite eğitimi görmeyi bilinçli bir şekilde talep edebilirler (Bora, 2017). Bir araştırma çıktısında üniversite aday öğrencilerin bireysel ya da aile/çevre baskısıyla tercih yapmalarının olgunluk düzeyine etki etmediği ancak kararlılık düzeyini etkilediği tespit edilmiştir (Çınar, 2011). Buradan yola çıkarak öğrencilerin olgunlaşma sürecini tamamlamadan yaptığı seçimlerden memnun olmadıkları kararına varıp, bir başka tercih sürecine giden yolda olgunlaşma sağladıkları düşünülebilir.

Diğer taraftan tercihlerini değerlendiren katılımcılar beklentilerinin karşılanmaması sebebiyle hayal kırıklığı yaşadıklarını ve özellikle ilk tercihlerinden alışagelen sosyal ortam, okulun konumu, sistemli hareket etme gibi unsurların benzer şekilde elde edilememesi durumunu ifade etmişlerdir. Buna karşın büyükşehirlerde bulunan üniversitelere karşın nispeten kırsal kesimde yer alan üniversiteleri tercih eden öğrenciler incelenmiş ve bölgenin sunmuş olduğu istihdam ve kazanç durumu arasında bir farklılık oluşturmadığı hatta bu bölgede eğitim almak için gelen öğrencilerin mezun olduktan sonra da kalma eğilimi gösterdiği vurgulanmaktadır (Suhonen, 2013). Lisans programındaki öğrencilerin; beklentilerinin karşılanmaması, rehberlik servisi eksikliği, önceden bölüm hakkında yeterince bilgilendirilmemesi ve aidiyet duygusu eksikliği nedeniyle bölümü terk ettiklerini belirtmiştir (Withey ve ark., 2014). Yapılan benzer bir çalışmada, spor bilimleri öğrencilerinin bölüm tercih nedenleri araştırılmış ve öğrencilerin fiziksel/mekansal yönlerden şartları yetersiz bulunduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bunun sonucunda da mevcut şartların yetersizliğinden dolayı başarı elde edemedikleri yorumunda bulunmuşlardır (Yavuz Söyler, 2022). Bu noktada vurgulanan bulgular, beklentilerin karşılanmaması yönünden araştırmamızla benzerlik göstermektedir.

SONUÇ

Katılımcıların büyük bir kesiminin ilk tercih süreçlerinde bölümlere yönelik farkındalıklarının oldukça düşük olduğu dikkat çekmektedir. Yeterli bilgiye sahip olmadıkları, bilgi eksikliğinden kaynaklanan boşluğun aile tarafından yapılan baskılarla doldurulduğu görülmektedir. Bilinçsiz bir şekilde yapılan tercihlerin memnuniyetsizlik yarattığı, ait ol(a)mama durumuyla karşı karşıya kaldıklarını ve süreç içerisinde yanlış bir tercih yapmış oldukları inancı temelinde katılımcılar ilk tercihlerinden ayrılmışlardır.

Katılımcılar spor bilimleri fakültesini tercih ederken kişisel sebepler ve kariyer hedefleri belirleyici olmuştur. Kişisel sebepler olarak; sportif kariyer, spor sevgisi, fakültenin sunduğu olanaklar ön planda yer almaktadır. Kariyer hedefleri özelinde meslek edinmek adına spor bilimlerinde yer alan bireylerin sıklıkla öğretmenlik ve antrenörlük adına bu tercihi yaptıkları görülmektedir. Diğer taraftan katılımcıların sadece bir diploma sahibi olabilmek adına tercih etmeleri de dikkat çeker bir sıklıkta tekrarlanmaktadır. Bununla birlikte akademik gelişimlerini sağlayabilmek ve önceki tercihlerinden elde ettikleri kazanımlarla yeni diploma programı kazanımlarını harmanlayarak kullanmak istemektedirler.

Tercihlerinin değerlendirmesini yapan katılımcıların spor bilimleri tercihinde istemli olarak karar alabildikleri, iki tercih arasındaki süreçte olgunlaştıkları ve aldıkları kararın doğru olduğuna yönelik inanca sahip oldukları belirtilmektedir. Diğer taraftan beklentilerinin

karşılanmaması sebebiyle hayal kırıklığı yaşadıkları ve özellikle ilk tercihlerinden alışagelen sosyal ortam, okulun konumu, sistemli hareket etme gibi unsurların benzer şekilde elde edilememesi durumu katılımcıların ilk tercihlerine özlem duymalarına neden olmaktadır.

Öneriler

Araştırma sonucunda yetkili kurumlara yönelik olarak, öğrencilerin ilgi duydukları alanlarla doğru zamanda ve bilinçli olarak bir araya gelebilmeleri adına üniversite tercihlerinden önce bilgilendirici tanıtımların yapılması önerilir. Ayrıca öğrencilerin tercih sürecinde daha kapsamlı bir rehberlik servisine ihtiyaç duyacağı ön görüldüğünden özellikle okullara ait rehberlik servislerinin öğrenciler ile daha yakından ilgilenebilmeleri adına çalışmalar yapılabilir.

Gelecek araştırmalara yönelik olarak, öğrencilerin ilk tercihleri hakkında belirtmiş oldukları olumsuz düşüncelerden yola çıkarak, aday öğrencilerin de aynı duruma düşebilmelerinin önlenmesi adına nedensellik boyutunda farklı çalışmalar yapılmasının alana katkı sağlayacağı beklenmektedir.

Sınırlılıklar

Bu araştırma ikinci üniversite tercihini İstanbul ili içerisinde yer alan devlet üniversiteleri bünyesindeki spor bilimleri fakültesinden yana yapmış olan, bir diploma sahibi ya da diploma programından ayrılmış olan bireylerle sınırlandırılmıştır. Bir diğer ana sınırlılık, derinlemesine bilgi edilmesi amaçlandığından dolayı nitel yaklaşımın benimsemesi olarak görülebilir. Bu bağlamda gelecek araştırmalarda nicel yaklaşım da yer aldığı karma yöntem araştırmalarının tercih edilmesi veri çeşitliliği sağlanması açısından önerilmektedir. Ayrıca örneklem grubunun genişletilmesi elde edilen sonuçların test edilebilmesi adına önerilebilir. Sınırlılıklarına rağmen ikinci üniversite kapsamında spor bilimleri fakültesi tercih belirleyicileri hakkında bilgi vereceği inancı mevcuttur.

KAYNAKÇA

Akar, E. O. (2012). Motivations of Turkish pre-service teachers to choose teaching as a career. *Australian Journal of Teacher Education*, 37(10), 67-84.

Aksu, M., Engin-Demir, C., Daloğlu, A., Yıldırım, S., & Kiraz, E. (2010). Who are the future teachers in Turkey? Characteristics of entering student teachers. *International Journal of Educational Development*, 30(1), 91-101.

Alansari, H. A. (2011). Career choice, satisfaction, and perceptions about their professional image: A study of Kuwaiti librarians. *Library Review*, 60(7), 575-587.

Aydemir, L. (2018). Üniversite öğrencilerinin meslek tercihlerini belirleyen faktörlere yönelik bir inceleme. *Anemon Muş Alparslan Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 6(5), 713-723.

Berg, B. L., & Lune, H. (2019). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. (Arı, A. Çev. Edt.). Konya: Eğitim.

Bora, A. (2017). "Çalışmakla var olacağım gibi..." İşsizlik duygusu dünyası. T. Bora Vd. (Ed.), "Boşuna Mı Okuduk?" Türkiye'de beyaz yakalı işsizliği (5. Baskı., ss.117-139), İletişim: İstanbul.

Bozyiğit, E., & Gökbaraz, N. (2020). Spor Bilimleri Fakültesi Öğrencilerinde Kariyer Stresinin Belirleyicileri. *Journal Of Computer And Education Research*, 8(15), 181-200.

Bräutigam, M. (2003). *Sports Didactics. A Textbook in 12 Lessons*. Meyer & Meyer.

Briggs, S., & Wilson, A. (2007). Which university? A study of the influence of cost and information factors on scottish undergraduate choice. *Journal of Higher Education Policy and Management*, 29(1), 57-72.

Can, E. (2019). Açık ve uzaktan yükseköğretim mezunları üzerine bir değerlendirme. *AUAD*, 5(3), 81-105.

- Çınar, Ç. (2011). *Lise son sınıf öğrencilerinin meslek seçimi kararlarında benlik algısının önemi*. Master's thesis, Maltepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Deniz, S. (2001). Bireyin Meslek Seçimini Etkileyen Kaynaklar: Yeni Teknolojilerden İnternet. *Muğla Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 6.
- Dockery, A. M. (2003). Happiness, life satisfaction and the role of work: Evidence from two Australian surveys (pp. 77-95). School of Economics and Finance, Curtin University of Technology.
- Donnelly, M., & Evans, C. (2016). Framing the geographies of higher education participation: Schools, place and national identity. *British Educational Research Journal*, 42(1), 74-92.
- Eccles, J. S. (2011). Understanding educational and occupational choices. *Journal of Social Issues*, 6(3), 644-648.
- Erdem, B., & Kayran, M. F. (2013). Balıkesir üniversitesi turizm işletmeciliği ve otelcilik yüksekokulu öğrencilerinin meslek seçimini etkileyen faktörler üzerine bir araştırma. *CÜ İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, 14(1), 81-106.
- Erdoğan, İrfan (2006). Karşılaştırmalı eğitim: Çağdaş eğitim sistemleri. Sistem Yayıncılık: İstanbul
- Erol, A., Yergin, H., & Mercan, M. (2012). Üniversite öğrencilerinin üniversite tercihlerinin belirleyicileri: Hakkâri örneği. *Sosyal ve Beşeri Bilimler Dergisi*, 4(2), 1-10.
- Eryetiş, M. V. (2016). Meslek seçimi ve mesleki rehberlik. *Anadolu Bil Meslek Yüksekokulu Dergisi*, (44).
- Fischer, B., & Golenia, M. (2021). Motivation profiles in the selection of a study program: Why do physical education students decide to choose teacher education?. *Australian Journal of Teacher Education (Online)*, 46(11), 1-17.
- Forster A.G., & Bol T. (2018). Vocational education and employment over the life course using a new measure of occupational specificity. *Social Science Research*, 70, 176-197.
- Gati, I., & Asher, I. (2005). The PIC model for career decision making: Prescreening, in-depth exploration, and choice. In *Contemporary models in vocational psychology* (15-62).
- Gati, I., Krausz, M., & Osipow, S. H. (1996). A taxonomy of difficulties in career decision-making. *Journal of Counseling Psychology*, 43, 510-526.
- Gündoğar, D., Gül, S. S., Uskun, E., Demirci, S., & Keçeci, D. (2007). Üniversite öğrencilerinde yaşam doyumunu yordayan etkenlerin incelenmesi. *Klinik Psikiyatri*, 10(1), 14-27.
- Haase, H., & LautenschlaGer, A. (2011). Career choice motivations of university students. *International Journal of Business Administration*, 2(1), 2.
- Hesketh, A. J., & Knight, P. T. (1999). Postgraduates' choice of programme: helping universities to market and postgraduates to choose. *Studies in Higher Education*, 24(2), 151-163.
- Hewitt T.W. (2018). *Eğitimde program geliştirme: Neyi neden öğretiyoruz*. Nobel: Ankara.
- Hui, K., & Lent, R. W. (2018). The roles of family, culture, and social cognitive variables in the career interests and goals of Asian American college students. *Journal of counseling psychology*, 65(1), 98. doi: 10.1037/cou0000235
- Hutchinson, G. E. (1993). Prospective teachers' perspectives on teaching physical education: An interview study on the recruitment phase of teacher socialization. *Journal of teaching in Physical Education*, 12(4), 344-354.
- Karademir, A., & Yılmaz, H. B. (2020). İkinci üniversite olarak okul öncesi öğretmenliği eğitimi alan öğrencilerin bölümü seçme nedenleri ve görüşleri. *Bayburt Eğitim Fakültesi Dergisi*, 15(30), 363-384.
- Karasar, N. (2015). *Bilimsel araştırma yöntemleri*. Nobel: Ankara.

- Kılınç, H., Altınpulluk, H., & Fırat, M. (2020). Açık ve uzaktan öğrenenlerin ikinci üniversite tercih nedenlerinin çeşitli değişkenler açısından incelenmesi. *Journal of Instructional Technologies and Teacher Education*, 9(1), 81-90.
- Koçak, O., Ak, N., Erdem, S. S., Sinan, M., Younis, M. Z., & Erdoğan, A. (2021). The role of family influence and academic satisfaction on career decision-making self-efficacy and happiness. *International Journal of Environmental Research and Public Health*, 18(11), 5919.
- Kurniati, A., Chen, C. M., Efendi, F., & Ogawa, R. (2017). A deskilling and challenging journey: the lived experience of Indonesian nurse returnees. *International Nursing Review*, 64(4), 494-501. doi: 10.1111/inr.12352.
- Kuensting, J., & Lipowsky, F. (2011). Motivation for choosing a teacher education program and personality traits as predictors for study satisfaction and strategy use. *Zeitschrift für Pädagogische Psychologie*, 25(2), 105-114. <https://doi.org/10.1024/1010-0652/a000038>
- Le, T. D., Robinson, L. J., & Dobeles, A. R. (2020). Understanding high school students use of choice factors and word-of-mouth information sources in university selection. *Studies in Higher Education*, 45(4), 808-818.
- Lindstrom, L., Doren, B., Metheny, J., Johnson, P., & Zane, C. (2007). Transition to employment: Role of the family in career development. *Exceptional children*, 73(3), 348-366. doi: 10.1177/001440290707300305.
- Lipshits-Braziler, Y., Gati, I., & Tatar, M. (2016). Strategies for coping with career indecision. *Journal of Career Assessment*, 24(1), 42-66.
- Malkoç, İ. B. (2019). İkinci şanslar: Bir yükseköğretim programını tamamlamış ve yeniden örgün lisans eğitimine başlamış öğrenciler üzerine niteliksel bir araştırma. *Üniversite Araştırmaları Dergisi*, 2(1), 35-49.
- Martynova, V. A., & Aktarieva, R. (2015). Distance learning in training of pe specialists. *Procedia-Social And Behavioral Sciences*, 214, 67-74.
- Menon, M. E., Saiti, A., & Socratous, M. (2007). Rationality, information search and choice in higher education: Evidence from Greece. *Higher education*, 54, 705-721.
- Metheny, J., & Mcwhirter, E. H. (2013). Contributions of social status and family support to college students' career decision self-efficacy and outcome expectations. *Journal of Career Assessment*, 21(3), 378-394. doi: 10.1177/1069072712475164.
- Munisamy, S., Mohd Jaafar, N. I., & Nagaraj, S. (2014). Does reputation matter? Case study of undergraduate choice at a premier university. *The Asia-Pacific Education Researcher*, 23, 451-462.
- Nota, L., Ferrari, L., Solberg, V. S. H., & Soresi, S. (2007). Career search self-efficacy, family support, and career indecision with Italian youth. *Journal of career assessment*, 15(2), 181-193.
- Ok, A., & Önkol, P. (2007). The profile of prospective teachers in teacher education programs. *Education and Science*, 32(143), 13-26.
- Owen, F. K., Kepir, D., Özdemir, S., Ulaş, Ö., & Yılmaz, O. (2012). Üniversite öğrencilerinin bölüm seçme nedenleri. *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 8(3), 135-151.
- Patton, M. Q. (2014). *Nitel araştırma ve değerlendirme yöntemleri*. (Bütün, M., & Demir, S.B. Çev.Edt.). Pegem.
- Reinartz, V., & Schierz, M. (2007). Biography work as a contribution to professionalisation of PE teachers? Justifications, concepts, limits. *Profession PE-teacher. Personality and Competencies of the PE-teacher*, 39-55.
- Santrock, J. W. (2018). *Eğitim psikolojisi*. (DM Siyez, Çev. Ed). Nobel: Ankara.
- Sarikaya, T., & Khorshid, L. (2009). Üniversite öğrencilerinin meslek seçimini etkileyen etmenlerin incelenmesi: Üniversite öğrencilerinin meslek seçimi. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 7(2), 393-423.

Spittle, M., Jackson, K., & Casey, M. (2009). Applying self-determination theory to understand the motivation for becoming a physical education teacher. *Teaching and Teacher Education*, 25(1), 190-197.

Suhonen, T. (2013). Are there returns from university location in a state-funded university system?. *Regional Science and Urban Economics*, 43(3), 465-478.

Şimşek, A., Türkoğlu, M. E., & Küçükeşmen, E. (2019). Üniversite tercihini etkileyen faktörlerin belirlenmesine yönelik ampirik bir çalışma: Isparta uygulamalı bilimler üniversitesi örneği. *Avrasya Sosyal ve Ekonomi Araştırmaları Dergisi*, 6(6), 205-224.

Withey, L., Fox, C.L., & Hartley, J. (2014). I cannot mess this up anymore: The experiences of undergraduates who withdraw and start again elsewhere. *Psychology Teaching Review*, 20(1), 78-89.

Yanikkerem, E., Altıparmak, S., & G. (2004). Gençlerin meslek seçimini etkileyen faktörler ve benlik saygıları: Manisa sağlık yüksekokulu örneği. *Hemşirelik Forumu Dergisi*, 7(2), 60-67.

Yavuz Söyler, D. (2022). *Spor bilimleri fakültesi öğrencilerinin bölüm tercih nedenlerinin araştırılması*. İksad: Adıyaman.

Yıldırım, A., & Şimşek, H. (2016). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Seçkin: Ankara.

Yılmaz, Ö. (2012). *Öğrencilerin üniversite tercihini etkileyen kriterlerin belirlenmesinde analitik hiyerarşi proses uygulaması ve Süleyman Demirel Üniversitesi örneği*. Yüksek Lisans Tezi, Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Isparta.